

Studietur fornybar energi

25.-26. oktober

Oslo / Viken / Vestfold og Telemark

Arrangeres i samarbeid av

- Landbruks- og reindriftsavdelingen i Nordland
- Landbruksavdelingen i Troms og Finnmark

Signe Pedersen – Nordland

siped@statsforvalteren.no

Helge Molvig – Troms og Finnmark

Fmfihmo@statsforvalteren.no

---

25. Oktober

10.00 **Avgang Gardermoen**

Reiselederne møter dere på Gardermoen, og vi går samlet ut til elbussen som transporterer oss gjennom hele turen.

10.45 **Solcelle, vannkraft og flisfyring, Rotnes bruk**

Rotnes bruk er et gårdsbruk med historie tilbake til eldre jernalder. Det blir i dag drevet jord – og skogbruk i tillegg til selskapslokaler, kraftproduksjon etc. Rotnes bruk tenker frem, nytt og grønt. Gården har restaurert et gammelt kraftverk i Nitelva fra 1940, der strømmen som produseres går ut på nettet og bidrar til å lyse opp bygda. Trær fra skogen går i deres eget flisfyringsanlegg for å varme opp husene på gården (med vannbåren varme). I tillegg produserer de strøm via solcellepanel på låvetakene. Under besøket får vi omvisning på gården og lunsj. Les mer om gården [her](#).

14.30 **Biogjødselforum Vestfold**

I 2015 ble foreningen Biogjødselforum Vestfold stiftet for å organisere bøndene/foretakene som har kontrakter med Greve Biogass AS. Forumet er opprettet for å være en forhandlingspartner overfor Greve Biogass AS, og har mandat til å gjennomføre forhandlinger på vegne av medlemmene. Et viktig formål med organiseringen var også å skape en møteplass for kunnskaps – og erfaringsutveksling. I 20202 hadde forumet 56 medlemmer. Leder av Biogjødselforum Vestfold, Sigbjørn Grøtterød forteller om organiseringen.

16.30 **Solceller og vindturbin, Søndre Marum gård**

Solfrid Rismyhr og Erik Løvmo driver med korn på gården i Sandefjord. Solcelleanlegget på gården består av fire roterende solfølgertårn. Tårnene roterer om to akser og følger solen 300 grader fra morgen til kveld. I 2020 produserte anlegget 25 800 kWh. Paret bruker rundt halvparten av strømmen selv, resten blir levert på nettet og samlet på en energikonto som blir trukket fra strømregningen på vinteren.

Paret har også investert i en vindturbin med 12 meter navhøyde, og blader på 3 meter. Les mer om Solfrid og Erik [her](#)

18.45 **Ankomst Thon Hotel Horten**

19.30 **Middag ved hotellet**

26. Oktober

08.00 **Avgang hotellet**

09.30 **Tomb videregående skole**

Tomb er historien om en gammel herregård som i 1939 ble en jordbrukskole. I dag er Tomb en videregående skole og en moderne bondegård. De har robotfjøs, grisehus, sauefjøs og stallanlegg på 1000 kvm. Høsten 2010 ble det åpnet et biogassanlegg på skolen. Husdyrgjødselen er med på å varme både dusjvann i internat og radiatorer i klasserom. Tomb er den første naturbrukskolen i Norge som satsset på biogass. Les mer om skolens biogassanlegg [her](#).

På skolen får vi omvisning på skolens biogassanlegg og spiser lunsj.

12.30 **Biogassanlegg på gårdsbruk**

Gunvor og Kjell Kopperud har melkeproduksjon og grisehus med slaktegris. Biogassanlegget på gården er levert av svenske Norup. Anlegget består av en 630 m³ reaktor, etterreaktor, strømgenerator og 2 500 m³ gjødselkum for biorest. Anlegget skal produsere varme til fjøs, verksted og boliger. Les mer om Gunvor og Kjell [her](#).

14.30 **Biogassanlegg på gårdsbruk**

Elling Ruggli og Trude Hagle har melkeproduksjon, ammekyr og kyllingproduksjon. Biogassanlegget på gården er levert av svenske MMG konsult og har en 700 m³ reaktortank. Biogassen brukes til oppvarming av kyllingshus, bolighus og varmtvann i fjøset. I tillegg produserer de strøm til eget forbruk og noe salg. Les mer om Elling og Trude [her](#).

17.45 **Ankomst Gardermoen**